

10 mei 2026

VERZAMEL GEEN SCHATTEN

Jakobus 5, vers 1 t/m 6

Een paar maanden geleden hadden wij het tijdens een bezinningsmoment op de kerkenraadsvergadering over 'geven': hoeveel moet je nu geven aan goede doelen enz.? Want laten wij eerlijk zijn: de meesten van ons kunnen gerust wat meer geven, veel meer weggeven, dan dat zij nu doen. En als je dan zo'n Bijbeltekst leest, dan is dat toch wel heftig, want wat gaat Jakobus tekeer tegen mensen die voor hun eigen rijkdom zijn gegaan (vers 1-3): *Nu dan, rijken, huil en jammer over al de ellende die u overkomt. ²Uw rijkdom is vergaan en uw kleren zijn door de motten aangevreten. ³Uw goud en zilver is verroest en hun roest zal een getuigenis tegen u zijn en uw vlees als een vuur verteren. U hebt schatten verzameld in de laatste dagen.* Ik weet niet hoe u het ervaart, maar ik schrik wel van zo'n tekst, want deze week ben ik nog wat wezen brengen bij de kringloop, omdat we thuis teveel schatten hadden. Tja, de rijksten op aarde dat zijn toch echt u en ik hier in Nederland. Plek 11 hebben wij op de ranglijst van rijkste landen ter wereld: plek 11 van de 195 landen! Nou, dan is de vraag: hoeveel moet ik geven toch wel een terechte vraag...

In deze preek zult u echter geen antwoord krijgen op deze vraag. Maar ik wil u ook niet opzadelen met een vaag antwoord als 'dat moet ieder voor zich weten, dat is een persoonlijke zaak'. En ik wil u ook niet met een schuldgevoel laten zitten, omdat wij ons nu eenmaal in de gelukkige omstandigheden bevinden dat wij zo rijk zijn. Nee, laten wij eerst eens dieper kijken naar wat Jakobus over rijkdom zegt en dat ook in een wat breder perspectief plaatsen van wat de Bijbel over rijkdom zegt. En laten van daaruit met elkaar gaan zoeken hoe wij nu met onze rijkdom om moeten en ook mogen gaan. Mocht u trouwens inmiddels dreigen af te haken omdat dit thema, niet echt uw of jouw ding is: volgens de Bijbel kan je er niet om heen. Er staan bijzonder veel teksten in zowel het Oude Testament als het Nieuwe Testament over geld en bezittingen. Wist u bijvoorbeeld dat van de 38 gelijkenissen van Jezus er 16 over geld gaan? Bijna de helft van al Jezus' gelijkenissen! Een volgeling van Jezus kan dus niet om het thema 'geld' en 'bezittingen' heen, omdat onze Heer hier niet om heen draait. Nu, we gaan daarom de draai naar de woorden van Jakobus proberen te maken.

De lastige vraag bij die scherpe woorden van Jakobus is: tegen wie heeft hij het eigenlijk, als hij zegt 'rijken, huil en jammer over al de ellende die u overkomt'? Niet iedereen in de gemeente, waar hij aan schrijft, was zo rijk. Heeft hij het dan tegen een bepaalde groep in de gemeente,

de mensen boven de Balkende-norm misschien? Of heeft hij het over mensen buiten de gemeente? De rijke mensen die een goddeloos leven leiden als god in Frankrijk? Ik denk eigenlijk dat Jakobus niet een specifieke doelgroep binnen of buiten de gemeente voor ogen had, maar dat Jakobus als een Nieuwtestamentische profeet van God een beeld schetst van rijke mensen die een extravagant leven leiden met alle gevolgen van dien en ons daarbij uitnodigt om mee te kijken: in hoeverre lijkt jij hier nu op, in hoeverre haakt het aan bij uw situatie, bij jouw leven? ... Jakobus spreekt dus niet bepaalde personen aan, maar hij schetst een sterk beeld met krachtig e uitdrukkingen en soms ook overdrijvingen. Hij heeft het bijvoorbeeld (vers 3) over 'uw goud en zilver is verroest', maar eigenlijk kunnen zilver en in ieder geval goud niet verroesten. Maar zijn boodschap wordt daarmee juist des te duidelijker: de rijkdom van deze onrechtvaardige rijken zal *hoe dan ook* helemaal vergaan. Het lachen zal hen vergaan. Ja: 'huil en jammer over al de ellende die u overkomt!'

Mag je dan niet rijk zijn? Laten wij het daar eerst eens over hebben. Wat denkt u?

Vaak wordt Abraham als voorbeeld aangehaald als iemand die heel rijk was om daarmee aan te geven dat

men blijkbaar wel rijk mag zijn. Die rijkdom van Abraham was ook nog eens door God Zelf aan Abraham beloofd! En waarschijnlijk dat er in de eerste christelijke gemeenten ook rijke mensen zijn geweest.

Maar bij dat voorbeeld van Abraham moeten wij wel goed bedenken dat die rijkdom van hem een specifiek doel had. Abraham was de voorvader van het volk Israël. Zijn

rijkdom was direct verbonden met Gods plan om Zijn volk een land te geven, bestaansruimte en bestaansmiddelen. Abraham was niet zomaar een rijke rondtrekkende nomade, die zich erg gezegend wist. Trouwens – en daar kunnen wij wel vanuit Abraham direct een lijn naar onszelf trekken: Abraham kreeg de belofte dat hij door God gezegend zal worden... *om zelf ook tot een zegen te zijn.* Gods zegen is dus niet bedoeld om voor jezelf te houden, maar om anderen daar ook in te laten delen. Je ziet dat ook bij Abraham gebeuren: Abraham Lot laat kiezen welk stuk land hij wil nemen om dat te gebruiken. Hij geeft koning Melchizedek tienden. En Abraham wil zelf niets van koningen uit het land nemen, die hem dankbaar zijn voor zijn hulp en hem willen betalen. Abraham is met zijn middelen en mogelijkheden steeds tot een zegen.

Maar even ook wat breder dan Abraham kijken: in de Bijbel lees je niet dat je niet rijk mag zijn. Maar ook niet dat je arm moet zijn. Het beste, de meest heilzame weg, is de tussenweg, zo zou je kunnen zeggen. Armoede is geen nastrevenswaardig bestaan, dat wordt niet in de Bijbel aangemoedigd. God kan je eren met soberheid en eenvoud, maar niet met pure armoede. Dat hoort niet bij Zijn rijke schepping. En wat rijkdom betreft: dat is geen zonde. Maar de Bijbel waarschuwt er wel voor – en Jakobus doet dat hier heel scherp – dat rijkdom gevaren met zich mee brengt. Het kan worden tot een macht die je in de greep krijgt, die je denken beheerst, die je

gevoelsleven stuurt. Wees gewaarschuwd. Vandaar het prachtige gebed tot God in het boek Spreuken (Spr. 30), het gebed van Agur: *'geef mij geen armoede en geen rijkdom; voed me slechts met wat ik nodig heb. Want als ik rijk zou zijn, zou ik U wellicht verloochenen, zou ik kunnen zeggen: 'Wie is de HEER?' En als ik arm zou zijn, zou ik stelen en de naam van mijn God te schande maken.* Rijkdom is niet slecht, armoede is niet goed, het kent allebei gevaren. Maar we richten ons nu op de rijkdom.

Nog even terug naar wat ik over de rijkdom van Abraham zei: de zegen van God voor Abraham was niet bedoeld om voor zichzelf te houden, maar om anderen in te laten delen. Nu, dat was het punt waar Jakobus zo vlijmscherp was in zijn profetie tegen de rijken die zouden moeten huilen vanwege de ellende die hen zal overkomen. Van hen wordt niet verteld dat zij deelden, maar juist dat zij *verzamelden*. Vers 3: *U hebt schatten verzameld in de laatste dagen*. En dat verzamelen van die rijken, dat was ook nog eens ten koste van de mensen die minder mogelijkheden hadden. Vers 4: *het loon van de arbeiders die uw velden gemaaid hebben, dat door u achtergehouden is, schreeuwt tot God!* De armoede waar je je hardwerkende medewerkers in laat zitten, is een schreeuw tot God! En vers 5: *U bent u aan weelde te buiten gegaan op de aarde en hebt uw eigen verlangens gevolgd!* Het is alleen maar rijkdom verzamelen, in plaats van uitdelen! Nemen in plaats van geven!

Schatten verzamelen in de laatste dagen... Wat een trieste bezigheid! Want: we zijn onderweg naar Gods toekomst, naar een totaal nieuwe wereld – een nieuwe hemel en een nieuwe aarde – we zijn in de laatste dagen... en misschien dat binnenkort voor u of voor mij die laatste dagen al zullen ingaan en wij alvast tot die alles veranderende toekomst zullen worden geroepen... en zouden wij hier dan ondertussen bezig met 'schatten verzamelen'? Hebben wij niets beters te doen dan? Schatten verzamelen, die vergaan, die straks helemaal niets meer betekenen?

'Uw goud en uw zilver is verroest en zal tot een getuigenis tegen u zijn, zo profeteert Jakobus. Straks zal al dat goud en zilver tegen je getuigen: al die rijkdommen van je, die half opgebruikt zijn, die misschien niet eens aangeraakt zijn, die maar wat staan te staan en te vergaan..., terwijl je personeel van ellende tot God roept, terwijl de situatie van de mensen die het laagste werk voor ons op deze wereld opknappen ten hemel schreiend is... *Al die spullen van je zullen straks tegen je getuigen*, zo zegt Jakobus.

'U hebt schatten verzameld in de laatste dagen..., schatten die verroesten en die door de motten aangevreten worden. Herkent u deze woorden eigenlijk? De Heere Jezus waarschuwde in Zijn Bergrede: 'Verzamel geen schatten voor je op de aarde, waar de roest en de mot ze verderven.' Jakobus gebruikt dezelfde woorden. Ook hij heeft het over roest en over kleren (teken van rijkdom in die tijd) die door de motten zijn aangevreten.

Verzamel geen schatten op de aarde. Waarom dus niet? Omdat het allemaal vergankelijk is. Maar dat kan ook een te simpel antwoord zijn, want ja: je lichaam is ook vergankelijk... en toch moet je er toch goed voor zorgen en mag je er blij mee zijn. De hele schepping is vergankelijk, de hele natuur, maar toch hebben wij de taak om haar te beheren en te verzorgen. Verzamel geen schatten, want ze zijn vergankelijk... Jakobus heeft het

hier over verzamelen van allemaal rijkdommen, puur om het voor jezelf houden en om daarmee je eigen behoeften te bevredigen en je eigen targets te halen. Hij zegt: 'als je zo gericht bent op die vergankelijke dingen, dan kom je bedrogen uit. Dan zal je op een keer keihard tegen de vergankelijkheid van al die dingen opbotsen.' Straks bij het laatste oordeel. Maar misschien ook al eerder. Het is bijvoorbeeld onderzocht dat meer-rijkdom mensen juist niet gelukkiger maakt. Rijkdom-maakt-gelukkig geldt slechts tot op bepaalde hoogte, als het je bijvoorbeeld helpt om onder de armoedegrens uit te komen. Maar als je van heel rijk tot nog een stukje rijker komt, dan geeft je dat niet meer voldoening. Soms zorgt het juist voor het verlangen om nog meer te hebben. Het doet wat met je identiteit. Het kan je extra onzeker maken. Er ontstaat door groeiende rijkdom steeds meer de angst voor als het iets minder wordt. Die rijkdom blijkt dan zo vergankelijk en nietszeggend te zijn..., maar ondertussen wel allesbepalend!

Het probleem van rijkdom is ook – ik stipte het al aan – dat het je de schijn van zekerheid geeft. Zekerheid en vertrouwen. Maar ook daarmee kom je zo bedrogen uit. Omdat maar Eén je ware zekerheid kan geven: Jezus Christus. En ondertussen ben je met de rijkdom-die-je-zekerheid-en-vertrouwen-moet-geven extra op jezelf bent aangewezen: maak je wel de juiste keuzen? Neem ik wel verstandige beslissingen en wat als...? Houd ik het wel vol? Houd ik het wel vast? Verzamelen brengt allerlei angsten met zich mee. En de rijkdom kan ondertussen tot een afgod worden, waar je offers voor brengt (tijd, energie, dingen ervoor laten). Rijkdom is helemaal niet verkeerd, maar het is belangrijk om geld en goederen op hun juiste waarde te schatten, te waarderen. Is *het een middel om te dienen, of is het een god die jij dient en waar je op vertrouwt?* Geef je rijkdom jouw vertrouwen, is het een grote zekerheid voor je... of is God je zekerheid van Wie alle rijkdom is?

Het is goed om elkaar daar scherp op te houden. Misschien eens met elkaar op een kring over doorpraten. Je hoeft elkaar echt niet over je bankrekening te vertellen..., je hoeft je vanwege het verschil in inkomen niet anders te voelen..., maar met elkaar delen: in hoeverre ervaar jij het voor jezelf eigenlijk belangrijk om te verzamelen in deze laatste dagen? En wat doet het met je? Wat zijn valkuilen die je ziet? In hoeverre ben jij een dienaar van je rijkdom, en in hoeverre is je rijkdom dienstbaar aan jou? Dit zijn belangrijke vragen in deze maatschappij waar alles – gezondheidszorg, vredesmissies, onderwijs – in geld en vermogen wordt uitgedrukt, omdat de economie zo ongeveer de grootste macht in de wereld lijkt te zijn.

Mocht je je al nadenkend afvragen of het 'verzamelen in deze laatste dagen' ook bij u of jou misschien een al te grote rol speelt, een afgod is..., iemand heeft eens een aantal symptomen benoemd die een indicator kunnen zijn dat u en ik teveel door de macht van rijkdom beïnvloed worden: *bezorgdheid* ('ik ben onrustig over geld'). *Stelselmatig geld tekort komen*. *Verkeerde zuinigheid* ('je dit of dat niet kunnen permitteren'). *Impulsief koopgedrag*. *Gierigheid* ('iets niet kunnen missen'). *Hebzucht* ('er niet genoeg van kunnen krijgen'). *Ontevredenheid* ('anderen hebben meer dan ik, dat is niet eerlijk'). *Overschating van het geld* ('met geld kan ik alles krijgen'). Let op: dit zijn indicatoren, het betekent niet dat als je er één of twee van herkent dat je gelijk een slaaf

bent van je rijkdom. Maar zie het als waarschuwingsignalen, die je kunnen helpen om op de juiste weg te blijven. ... En doe misschien gewoon wat afstand van je bezittingen, als je er last van hebt.

'U hebt schatten verzameld in de laatste dagen', zo verwijt Jakobus als profeet de rijken. Schatten verzameld, ten koste van het welzijn van de ondergeschikten, het personeel, de mensen die het werk voor je opknappen. Wat vraagt God dan wel van ons?

Nu, Paulus schrijft daar op een heel mooie manier over aan Timotheüs. 1 Timotheüs 6: *17Beveel de rijken in deze tegenwoordige wereld dat zij niet hoogmoedig zijn en hun hoop niet gevestigd houden op de onzekerheid van de rijkdom, maar op de levende God, Die ons alle dingen in rijke mate verschaft om ervan te genieten; 18Ook om goed te doen, rijk te zijn in goede werken, vrijgevig te zijn en bereid om samen te delen. 19Zo verzamelen zij voor zichzelf een schat: een goed fundament voor de toekomst, opdat zij het eeuwige leven verkrijgen.* Ook Paulus waarschuwt net zoals Jakobus (en trouwens ook Psalm 62) om niet je vertrouwen te stellen op het verzamelen, op je vermogen. Stel je hoop niet op de onzekerheid van rijkdom, maar op de levende God, schrijft Paulus. En dan schrijft hij vervolgens iets heel moois: stel je hoop niet op de onzekerheid van rijkdom, maar op de levende God, *Die ons alle dingen in rijke mate verschaft om ervan te genieten.* God wil dus dat wij zullen genieten! Dat wij van Zijn gaven zullen genieten. Wij krijgen de opdracht, niet allereerst om gul te geven, om nog wat meer te geven dan wij gewoon waren, maar om te genieten van wat Hij ons heeft gegeven! Kom dus uit de kramp van het vertrouwen op je rijkdom, van het zekerheid daarin zoeken..., ontkramp... en geniet van het goede dat je vandaag ontvangt van God Die ons alle dingen in rijke mate verschaft.

Geef God vreugde door ervan te genieten. Geef Hem daarin de eer. We hebben gezongen met Psalm 24: 'al de aarde en alles wat er leeft, met al wat zich beweegt en leeft, zijn het wettig eigendom des HEEREN'. Alles wat is, is van Hem. Moet je nagaan wat wij allemaal van Hem hebben ontvangen en elke dag ontvangen! Dat doet ons als christenen echt heel anders in de wereld staan: dankbaar, verwonderd. Maar ook met het besef: de wereld is niet ons eigendom. Die kostbare grondstoffen en die overbeviste zee en die uitgestrekte gebieden waar je zoveel mee zou kunnen doen..., heel de aarde is van de HEERE. En ook dat stukje grond en dat eigen huis, wat je nu misschien aan het aflossen bent, zodat het steeds meer van jezelf wordt: het is en het wordt nooit van jezelf, het is van de HEERE. En dat pensioenpotje waar je veertig jaar hard voor hebt gewerkt, dat is ook van de Heere: wat ga je met dat pensioen van de Heere God doen? Je grond, je vermogen, je geld, je goed: je hebt alles in bruikleen. Te leen. Nu, ik ga vaak net wat anders om met spullen die ik te leen heb, dan die van mijzelf zijn...

Maar Paulus zegt nog iets en dat is precies de andere zijde van de medaille die wij bij Jakobus aan het bekijken waren. Jakobus profeteerde: jullie hebben schatten verzameld in de laatste dagen! Paulus laat zien wat dan wel de bedoeling is: Beveel de rijken in deze tegenwoordige wereld dat zij niet hoogmoedig zijn, en hun hoop niet gevestigd houden op de onzekerheid van de rijkdom, maar op de levende God, Die ons alle dingen in rijke

mate verschaft om ervan te genieten; *ook om goed te doen, rijk te zijn in goede werken, vrijgevig te zijn en bereid om samen te delen.* Wees vrijgevig. Ja, geef met vreugde. Als je niet met vreugde geeft, als het je pijn doet..., kijk dan nog eens naar dat lijstje van zojuist: wat gaat er misschien mis? Zit je misschien toch teveel vast aan je schatten? Maar als je met vreugde geeft, dan weet je blijkbaar dat het niet van jou is wat je hebt. 'Het is heerlijk uitdelen, als het van iemand anders is', zo zeggen wij toch wel eens? Nu, wij mogen uitdelen van wat van de Ander (met een hoofdletter) is. Is dat niet een prachtig iets? Of beseffen wij te weinig dat onze bezittingen van een Ander zijn? Geven, vrijgevig geven, kan je soms helpen om dit meer te beseffen en daarbij meer los te komen van je schatten en je vermogen. Door dit te doen kan ook je denken veranderen. Door bewust te geven kan je je dieper bewust worden van hoe goed het is om vrij te worden van je bezittingen en diep verbonden te zijn met de Heere God. Het is dan ook goed om hier een zekere discipline in te zoeken in plaats van het van een spontane ingeving te laten afhangen en een keertje gul te geven of te delen. Dat is natuurlijk ook goed, maar dat verandert niet altijd je patronen en je bewustzijn.

Delen maakt rijk. Het maakt een ander rijker. Maar ook – dat zegt Paulus ergens anders – gaat die ander misschien daardoor ook God weer danken en prijzen. Als die ander jouw bereidwilligheid, of jouw gift als een geschenk van God gaat zien, dan wordt ook nog eens de dankbaarheid en lof tot God groter. Dubbel rendement voor het Koninkrijk van God: je helpt een ander en God wordt grootgemaakt!

Nu, ik ga nu stoppen, maar... hoeveel moet je nu geven? Ik zou geen specifiek antwoord gaan geven, nu dat is het inderdaad ook niet geworden. Maar ik geef al samenvattend drie punten ter overweging mee:

1. Voel je niet schuldig als je rijk bent. En geniet van alle gaven die God u en jou in rijke mate heeft geschonken.
2. Maar pas ontzettend op met verzamelen. 'Hoe kan je nu zo druk zijn met verzamelen in deze laatste dagen', zo bevraagt Jakobus ons kritisch. Het is zo vergankelijk. Rijkdom kan je zo arm maken. Je bedriegen door je ertoe te verleiden om daar je zekerheid en je vertrouwen op te stellen. Het kan je juist angst en stress geven, in plaats van rust en ruimte. Het kan je tot een dienaar maken in plaats van je ten dienste zijn.
3. En leer, probeer, oefen je in het genieten van te geven. Je hebt zoveel ontvangen om te delen: maak jezelf rijk door te delen. Je gaat steeds meer vreugde vinden in de God Die ons laat delen in al Zijn rijkdommen, Die in Christus Zelfs alles van Zichzelf heeft gegeven. ... Nu, geniet ervan dat je ook wat mag geven... van wat Hij heeft gegeven.

Ik hoop dat je niet allemaal schatten zult verzamelen in deze laatste dagen. Niet omdat dit niet mag. Maar omdat je dit niet meer nodig hebt. Want met zo'n gulle en goede God ben je de koning te rijk.